

नेपाल सरकार
संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय
सिंहदरवार, काठमाडौं

सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५(३) बमोजिमको
वार्षिक कार्यसम्पादन प्रतिवेदन/बुलेटिन २०८०
(Proactive Disclosure)
(२०८०)

विषय सूची

१. परिचय	१
२. मन्त्रालयको कार्य क्षेत्र	१
३. मन्त्रालयको संगठन संरचना	४
३. मन्त्रालयको दरबन्दी तैरिज	५
४. प्रदान गरिने सेवा	७
५. महाशाखा, शाखा र जिम्मेवार अधिकारी	८
६. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि	८
७. निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी	८
८. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी	९
९. सम्पादन गरेको कामको विवरण/उपलब्धीहरू	९
१०. सूचना अधिकारी र प्रमुखको नाम र पद	१७
११. सम्बन्धित नीति, ऐन, नियम, गठन आदेश, विनियम वा निर्देशिकाको सूची	१७
१२. पर्यटकीय तथ्यांक	१९
१३. मन्त्रालय शाखागत इमेल विवरण	२०
१४. आर्थिक वर्ष २०७९/८० वार्षिक कार्यसम्पादन प्रतिवेदन	२१
१५. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को वार्षिक खर्च स्थिति	२१
१६. पन्ध्रौं योजनाको नतिजा सूचकका प्रगतिहरू	२२
१७. पहिलो प्राथमिकता प्राप्त (P1) कार्यक्रमहरूको दोस्रो त्रैमासिकसम्मको प्रगति	२५
१८. दोस्रो प्राथमिकता प्राप्त (P2) कार्यक्रमहरूको दोस्रो त्रैमासिकसम्मको प्रगति	२६
१९. मन्त्रालय र मातहतका निकायहरूको प्रगति	२६
२०. संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको समष्टिगत प्रगति सारांश	२७
२१. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को गुनासो व्यवस्थापनको स्थिति	२८

परिचय

तुलनात्मक र प्रतिस्पर्धात्मक लाभका दृष्टिले नेपालको आर्थिक विकासको प्रमुख आधार रहेको पर्यटन क्षेत्रले विदेशी मुद्रा आर्जन, रोजगारी सिर्जना, आर्थिक कृयाकलाप अभिवृद्धि र समग्र आर्थिक विकास र समुन्नतिमा टेवा पुर्याउँदै आएको छ। देशमा रहेका सम्पूर्ण ऐतिहासिक, प्राकृतिक र साँस्कृतिक सम्पदाहरूको संरक्षण र विकास गरी तिनको आर्थिक उपयोग गर्दै पर्यटनलाई मुलुकको आर्थिक आधारको रूपमा ग्रामीण तहसम्म विकास र विस्तार गरी यसको प्रतिफल जनजीवनको तल्लो तहसम्म पुर्याउन संस्कृति र पर्यटन क्षेत्रको विविधिकरण, विस्तार र प्रवर्द्धन गरिनु आवश्यक छ।

पर्यटकहरूको आवागमन शुरुवातसँगै नेपालमा पर्यटन क्षेत्रका कार्यक्रमहरूलाई व्यवस्थित रूपले अगाडि बढाउन सर्वप्रथम वि.सं. २०१६ सालमा पर्यटन बोर्डको स्थापना भएको थियो। वि.सं. २०१८ सालमा निर्माण तथा यातायात मन्त्रालय अन्तर्गत पर्यटन विभाग गठन भएकोमा पर्यटन गुरुयोजना र प्रशासन सुधार आयोग, २०३२ को सिफारिस समेतका आधारमा पर्यटन क्षेत्रको योजनाबद्ध विकास तथा प्रवर्द्धन गर्न केन्द्रीय पर्यटन प्रशासनिक निकायको रूपमा वि.सं. २०३४ सालमा पर्यटन मन्त्रालयको स्थापना भएको हो। वि.सं. २०३९ सालमा निर्माण तथा यातायात मन्त्रालय अन्तर्गतको हवाई विभागलाई समावेश गरी पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय स्थापना गरियो। मुलुकले अवलम्बन गरेको खुला बजारमुखी अर्थतन्त्रमा सरकारको भूमिका र कार्यक्षेत्रलाई व्यवस्थित गर्न वि.सं. २०५५ सालमा पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय अन्तर्गतका २ (दुई) वटा विभागहरू हवाई विभाग र पर्यटन विभागलाई खारेज गरी क्रमशः नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण र नेपाल पर्यटन बोर्डको स्थापना गरियो। वि.सं. २०५७ सालदेखि संस्कृति क्षेत्रको समेत कार्य गर्ने गरी संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको रूपमा अगाडि बढाइयो। पर्यटन उद्योगको व्यवस्थापन, पर्यटन पूर्वाधार विकास, पर्यटकको सुरक्षा लगायत कार्यहरू गर्न नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०७१ श्रावण २ गतेको निर्णयनुसार मिति २०७१ भाद्रदेखि पर्यटन विभागको स्थापना गरिएको छ।

नेपालको आर्थिक विकासमा पर्यटन क्षेत्रको महत्व बढ्दै गए अनुरूप यसलाई प्रमुख प्राथमिकताको क्षेत्रमा राखिएको, नेपालको साँस्कृतिक विविधता अनुपम रहेकोले यसलाई संरक्षण, विकास र प्रवर्द्धन गर्दै यसको आर्थिक उपयोग एवम् पर्यटनको मुख्य उत्पादन र गन्तव्यको रूपमा विकास गर्न आवश्यक भएको, साथै हवाई सेवाले भौगोलिक विषमतामा यातायात सेवा उपलब्ध गराउनुको अतिरिक्त बाह्य र आन्तरिक रूपमा पहुँच विस्तार भै पर्यटन सेवामा समेत पर्याप्त योगदान पुर्याउने भएकोले यी तीनओटै क्षेत्रलाई एकीकृत रूपमा अगाडि बढाउन एउटै मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रमा राखिएको पाइन्छ।

१. मन्त्रालयको कार्य क्षेत्र

नेपाल सरकारको कार्य विभाजन नियमावली, २०७४ बमोजिम यस मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र देहायबमोजिम रहेको छः

१. संस्कृति, ललितकला, धर्म, सभ्यता र सम्पदा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड
२. पुरातात्विक महत्वका स्थान र प्राचीन स्मारक सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन
३. राष्ट्रिय संग्रहालय अभिलेखालय
४. अन्तर्राष्ट्रिय एवं राष्ट्रियस्तरका ऐतिहासिक पुरातात्विक धार्मिक एवं साँस्कृतिक महत्वका स्थल एवं विश्व सम्पदा सूचीकृत सम्पदा सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड संरक्षण सम्भार अध्ययन अनुसन्धान उत्खनन पुनर्निर्माण र प्रचार प्रसार

५. प्राकृतिक धार्मिक सांस्कृतिक पुरातात्विक साहसिक पर्यटन सम्बन्धी नीति मापदण्ड र नियमन
६. केन्द्रीयस्तरका प्रज्ञा प्रतिष्ठान सम्बन्धी नीति तथा कानून
७. विदेशी मित्र राष्ट्रहरूसँग भएका सन्धी सम्झौता लगायत राष्ट्रिय महत्वका दस्तावेज संरक्षण
८. पर्यटन सम्बन्धी नीति कानून र मापदण्ड
९. क्यासिनो सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन
१०. पर्वतारोहण ट्राभल ट्रेकिङ सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन
११. पर्यटन शुल्क निर्धारण सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन
१२. भाषा आयोग नेपाल प्रज्ञाप्रतिष्ठान नेपाल ललितकला प्रतिष्ठान तथा नेपाल संगीत तथा नाट्यकला प्रतिष्ठान
१३. पशुपति क्षेत्र विकास कोष लुम्बिनी विकास कोष वृहत्त जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद्
१४. विभिन्न जात धर्म जाति सम्प्रदाय भाषा भाषिकाको साहित्य संगीत लिपी कला संस्कृति र चलचित्रको संरक्षण तथा विकास सम्बन्धी नीति कानून र मापदण्ड
१५. निकासी गरिने पुरातात्विक वस्तुहरूको जाँच र अनुमति
१६. वायुयान निर्माण तथा डिजाइन संचालन र मर्मत संभार विमानस्थल निर्माण तथा संचालन एयर नेभिगेसन सेवा तथा उड्डयन तालिम संस्था आदिको इजाजत र नियमन
१७. हवाईभाडा विमानस्थल शुल्क एयर नेभिगेसन सेवाशुल्क र नियमन
१८. वायुसेवा कार्यसंचालन अनुमति इजाजत र उडान अनुमति
१९. नागरिक उड्डयन सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन
२०. नागरिक उड्डयन व्यवसाय तथा पेशाविदहरूको अनुमतिपत्र स्तर निर्धारण र नियमन
२१. हवाई सुरक्षा सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संगठनबाट प्रतिपादित स्तर मापदण्ड मार्गदर्शन र कार्यान्वयन
२२. एयर नेभिगेशन र एयर ट्राफिक सेवा
२३. हवाईक्षेत्र व्यवस्थापन
२४. उड्डयन सेवाको लागि मौसम सम्बन्धी सूचना सेवा
२५. उड्डयन खोज तथा उद्धार कार्यमा सहयोग तथा समन्वय
२६. अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रीय र आन्तरिक विमानस्थल निर्माण संचालन र व्यवस्थापन
२७. वायुयान दुर्घटना जाँच सम्बन्धी
२८. अल्ट्रालाइट प्याराग्लाइडिङ ह्याङ्गलाइडिङ जस्ता हवाई खेल साहसिक उड्डयन मनोरञ्जनात्मक उड्डयन क्रियाकलाप सम्बन्धी नीति र मापदण्ड
२९. प्रतिलिपी अधिकार सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड कार्यान्वयन र नियमन
३०. मन्त्रालय सम्बन्धी राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासंग सन्धी सम्झौता अभिसन्धी सम्पर्क र समन्वय
३१. मन्त्रालय सम्बन्धी सार्वजनिक संस्थान, प्राधिकरण, समिति, प्रतिष्ठान, कम्पनी आदिको संचालन र नियमन
३२. नेपाल शिक्षा सेवा अन्तर्गत आर्कियोलजी समूहको संचालन
३३. नेपाल इञ्जिनियरिङ सेवा अन्तर्गत देहायका समूहो संचालन:
क. सिभिल इञ्जिनियरिङ समूह अन्तर्गत एयरपोर्ट उपसमूह

ख. एरोनोटिकल इञ्जिनियरिङ्ग समूह

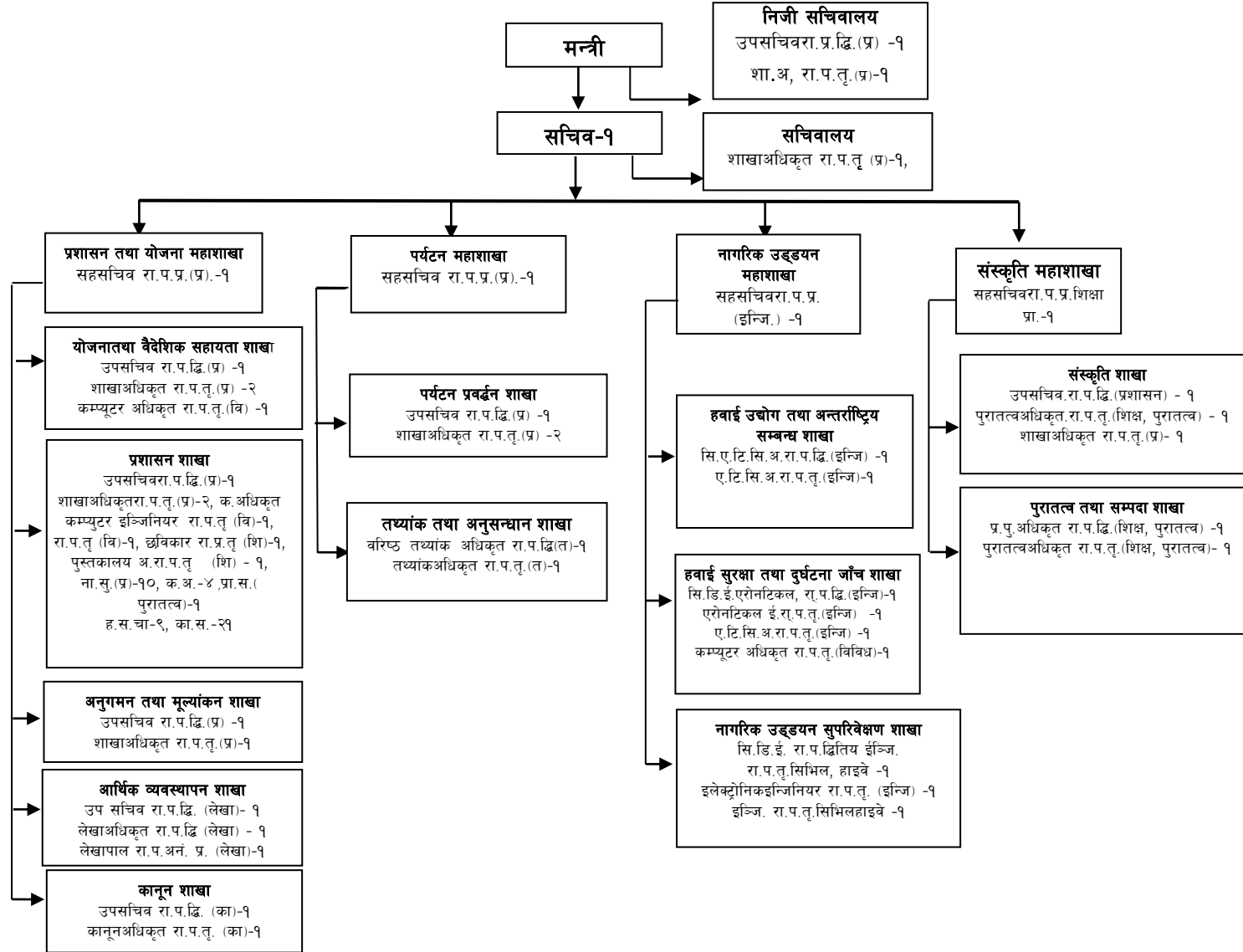
ग. सिभिल एभिएसन अपरेसन एण्ड इञ्जिनियरिङ्ग समूह ।

३४. **Digital FrameWork Nepal** अन्तर्गत रहेका कार्यक्रम संचालन गर्ने

२. कर्मचारी संख्या र विवरण

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको संगठन संरचना देहाय बमोजिम रहेको छ।

चित्र १. संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको संगठन संरचना

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको दरबन्दी तेरिज २०८०

क्र.सं	पद	श्रेणी	सेवा	समूह	उपसमूह	जम्मा कायम दरबन्दी
१	सचिव	विशिष्ट				१
२	सहसचिव	रा.प.प्रथम	प्रशासन			२
३	सहसचिव	रा.प.प्रथम	ईन्जि	सि.ए.अ.इ.	सि.ए.अ	१
४	सहसचिव	रा.प.प्रथम	न्याय	कानुन		०
५	सहसचिव	रा.प.प्रथम	शिक्षा	पूरातत्व		१
६	उपसचिव	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	सा.प्र.		६
७	उपसचिव	रा.प.द्वितीय	न्याय	कानुन		१
८	वरिष्ठ तथ्यांक अधिकृत	रा.प.द्वितीय	आ.यो. तथा तथ्यांक	तथ्यांक		१
९	प्रमूख पूरातत्व अधिकृत	रा.प.द्वितीय	शिक्षा	पूरातत्व		१
१०	प्रमूख लेखा नियन्त्रक	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	लेखा		१
११	सि.ए.टि.सि.अ.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	सि.ए.अ.ई.	सि.ए.अ	१
१२	सि.डि.ई.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	सिभिल	हाइवे	१
१३	सि.डि.ई.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	एरोनटिकल		१
१४	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	सा.प्र.		१०
१५	कानुन अधिकृत	रा.प.तृतीय	न्याय	कानुन		१
१६	तथ्यांक अधिकृत	रा.प.तृतीय	आ.यो. तथा तथ्यांक	तथ्यांक		१
१७	लेखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	लेखा		१
१८	पुरातत्व अधिकृत	रा.प.तृतीय	शिक्षा	पूरातत्व		२
१९	कम्प्युटर अधिकृत	रा.प.तृतीय	विविध			३
२०	ए.टि.सि.अ.	रा.प.तृतीय	ईन्जि	सि.ए.अ.ई.	सि.ए.अ	२
२१	ई. ईन्जि	रा.प.तृतीय	ईन्जि	ईन्जि.एन्ड टेलिकम		१
२२	एरोनटिकल इन्जि.	रा.प.तृतीय	ईन्जि	एरोनटिकल		१
२३	ईन्जि.	रा.प.तृतीय	ईन्जि	सिभिल	हाइवे	१
२४	क. ईन्जिनियर.	रा.प.तृतीय	इन्जि	कम्प्युटर		१
२५	पुस्तकालय अधिकृत	रा.प.तृतीय	शिक्षा	पू.वि.		१
२६	छविकार	रा.प.तृतीय	शिक्षा	कला	छविकला	१
२७	ना.सू.	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	सा.प्र.		१०
२८	प्राविधिक सहायक	रा.प.अ.प्रथम	शिक्षा	पूरातत्व	पुरातत्व	१
२९	कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अ.प्रथम	विविध			४
३०	लेखापाल	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	लेखा		१
३१	टा.ना.सू.	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	सा.प्र.		०
३२	खरिदार	रा.प.अ.द्वितीय	प्रशासन	सा.प्र.		०
३३	ह.स.चा.	श्रेणीविहीन	प्रशासन	सा.प्र.		९
३४	का. स.	श्रेणीविहीन	प्रशासन	सा.प्र.		१५
जम्मा						८४

पद	नाम, थर	कार्यालय	Int.	मोबाईल नम्बर
मा. मन्त्री	सुदन किराती	४२११८७९	११४	९८५११०७७१०
उपस्व.सचिव	नगेन्द्र बहादुर भुजेल		११६	९८५२०५२०५६
उपस्व.अधि.	हेमन्त राई		११६	९८५२०५२१०८
प्र. सहायक	बेनुप राज खत्री		११६	९८५१२३६९१७
मा मन्त्रीज्यूको निजी सचिवालय				
उपसचिव	डा. डिजन भट्टराई		२०६	९८५१२०००३३
शा अ	श्याम कुमार तामाङ		२०६	९८४२९६८५४८
शा अ	कृष्ण भट्टराई		२०३	९८४१८८६२८९
का स	लाल बहादुर खड्का		२०३	९८४१५५४७७४
का स (क)	कल्पना शाही		२०३	९८४९२०१०२०
ह स चा	कृष्ण बहादुर बोगटी		२०३	९८६३३२२९७८
मा. राज्यमन्त्री	सुशिला सिर्पौली ठकुरी			९८५७०२८०५८
उपस्व.सचिव	विष्णुप्रसाद गैरे			९८५३१६९८०
उपस्व.अधि.	पारस कुमार पोखरेल			९८५१००७७७१
प्र. सहायक	सन्ध्या पाण्डे	४२११६२८	१४१	९८६७२३७७६६
ह स चा	निर्मल कुमार ठकुरी			
मा राज्यमन्त्रीज्यूको निजी सचिवालय				
शा अ	दिनेश दुधराज			९८२८०८६८१५
क.अ.	विशाल पगेनी	४२११६२८	१४१	
ह स चा	ज्ञलक प्रसाद गौतम		१४१	९८०१८५४२०३
का स	भगवती पाठक		१४१	९८६९०६०६०९
श्रीमान् सचिवज्यूको सचिवालय				
सचिव	भरतमणि सुवेदी	४२११८७०	३०२	९८५११७८३५९
छविकार	रामकृष्ण मर्हजन	४२११८७०	३०१	९८४१३३८३८८
ना सु	नितेश राई		३०१	९८४०१३२०२१
ह स चा(क)	हिरा बहादुर भुजेल		३०१	९८६९७१७४५३
का स (क)	अस्मिता थपलिया		३०१	९८४९२२०७२६
का स (क)	सुनिता श्रेष्ठ		३०१	९८०११६९५८१
प्रशासन तथा योजना महाशाखा				
सहसचिव	राजेन्द्र कुमार के.सी.	४२११६२०	१६०	९८५११७९०७३
ना सु	सावित्री लम्साल		४०१	९८४९३२३८०८
हसचा (क)	सञ्जय चौधरी			९८१३७७७००५
का.स. (क)	कौशिला श्रेष्ठ		४०१	९८६७३१७०४४
प्रशासन शाखा				
उपसचिव	टेकनारायण पौडेल	४२११६२६	४०७	९८५११८१३२९
शा अ	जंग बहादुर राई		४११	९८४२६३८६१४
शा अ	गुणा राई		४११	९८४१३६०५२१
क ईन्जि	प्रदिपराज पौडेल		३१०	९८५११९७४१२
क. अधिकृत	सारदा कुमारी अधिकारी			९८५११९८३७५
पुस्त.अ.	राजनारायण सिंह		१२२	९८४११००८०३
ना सु	सरस्वती पौडेल		४०९	९८४१७३०६३५
ना सु	दुर्गा कुमारी खड्का		४०९	९८४२९२८५९९
खरिदार	रजिना सुब्बा		४०८	९८०२७५४४६४
ह स चा	मनिबज्र लामा			९८४१८९११०८
ह स चा	अर्जुन थापा			९८४१२४७५५०
ह स चा	एक बहादुर भण्डारी			९८४९९२०३३६
का स(क)	शिवराम साफ्री		१२३	९८६१७२००२७
का स(क)	संगम भट्टराई		४०१	९८६१२५३५५३
का स(क)	सञ्च ब तामाङ		१२३	९८०८६४७२८३
का स	सुनिता कुचिकार			९८४३५४७४४६
योजना तथा वैदेशिक सहायता शाखा				
उपसचिव	कृष्ण कुमारी श्रेष्ठ		४१७	९८४९२२६१२७
शा अ	मनोज अधिकारी		४१४	९८५१२४६३२९
शा अ	रोशन राई		४१४	९८४१३६१७४३
क अधिकृत	नगेन्द्रबहादुर रोका क्षेत्री		४१०	९८४१८२४३१७
ना सु	सकेन्द्र राई			९८४३३३५४२२६

पद	नाम, थर	कार्यालय	Int.	मोबाईल नम्बर
आर्थिक व्यवस्थापन शाखा				
प्र.लेखा नि	गणेश प्रसाद चालिसे	४२११९३९	३१९	९८५८०२३८०९
ले अ	पेशल कुमार वाग्ले	४२११६१४	३२१	९८६२७०७७७२
ले पा	मधु प्रसाद पैयानी	४२५६२२८	३२१	९८४७५९६९६८
का स (क)	ज्ञानु लामा			९८४९२५५५४२
कानून शाखा				
उपसचिव	रेशराज शर्मा		४१६	९८५११४०११७
का.अधिकृत	पुष्पराज धिताल		४१६	९८५११५५५२८
पर्यटन महाशाखा				
सहसचिव	चक्र बहादुर बुढा	४२११६६९	३१४	९८५११५८०५५
क. अ.	अलका लुईटेल		३१३	९८६२९८०६८५
ना.सु.	किशोर सिग्देल		३१३	९८४१७११७८८
का स(क)	प्रेमा देवी खत्री		३१३	९८४३७५३५६५
पर्यटन प्रवर्धन शाखा				
उपसचिव	सरोज कुमार पोखरेल		३०९	९८४१४३७२२१
शा अ	राजकुमार दुलाल		३११	९८४११४५११३
शा अ	सुनिता श्रेष्ठ		३११	९८५११७३७४४
शा अ	सुरज अर्याल		३११	९८४३६०३६६३
ह सचा	विष्णु तामाङ			९८४९०६५२२४
तथ्यांक तथा अनुसन्धान शाखा				
ब.त.अ	सिताराम धिमिरे	४२११५९६	३१७	९८४१४०१९७३
त.अ.	रमा गौतम भण्डारी	४२११५९६	३१७	९८५७०६५७०५
ना सु	सुशिला कोइराला रेग्मी		३१७	९८४११५२९३७
नागरिक उड्डयन महाशाखा				
सहसचिव	बुद्धिसागर लामिछाने	४२११८४७	६०७	९८५१२४९०३३
ना सु	लित्ला रेग्मी		६०५	९८४१८६०५९३
का स (क)	तारा राई		६०१	९८४१७७९२२८
हवाई उद्योग तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा				
सिएटीसीअ				
हवाई सुरक्षा तथा दुर्घटना जाँच शाखा				
एरो इ.	तनुजा पोखरेल		१३२	९८०१०५२९१९
एटीसीअ	सुवर्णराज भट्टराई		६०६	९८४१३५६२४८
क. अधि	हरिकाजी राई		६०९	९८४१२८६१३५
नागरिक उड्डयन सुपरिवेक्षण शाखा				
सिडिडि सि				
इ इन्जि	अनिल भुजेल		६०८	९८४१८०५२८३
शा अ	राम बहादुर के.सी.			९८४९२८१०९७
एटीसीअ	मुकेश डंगोल		६०८	९८४१६४४७५३
एटीसीअ/शाअ				
संस्कृति महाशाखा				
सहसचिव	दामोदर गौतम	४२११९०९	६१५	९८५१३३००२६
प्रा स	निना राई		६१३	९८४९२७२६२
का स (क)	आशा धिमिरे		६१३	९८४९७५५५७३
ह स चा (क)	मनोज राई			
संस्कृति शाखा				
उपसचिव	पुण्यमाया गुरागाई		१०८	९८४९२४६०११
पु अ			६१६	
शा अ	लाल बहादुर बस्नेत	४२११८४६	६२३	९८४१३८७२२८
ना सु	हरिमाया पनेरु			९८४१८७३७३०
पुरातत्व तथा सम्पदा शाखा				
प्र पु अ	सुभद्रा भट्टराई	४२११५९६	६१७	९८४१३७२७८०
शा अ			६१८	
पु अ	सविता जोशी		६२०	९८४९१६४०१९

ना सु	हिराधन राई				ना सु	हिमा खनाल			१८४२७७२५९९
अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा					स.क.अ.	सम्झना पुडासैनी			१८४१६९०४१६
उपसचिव	रामकृष्ण श्रेष्ठ		४१२	१८४१०७८४०६	जिन्सी				
शा अ	महेश विक्रम लागेजु		१४३	१८५१०६६१६९	ना सु	अर्जुन श्रेष्ठ	४२११६१४	१२१	१८४१५०५११८
ना सु	शोभा पगजुली		१४३	१८४१७६२५५१	का स	देव बहादुर खत्री		१२१	१८४३४९५१७३
क. अ.	बबिता बस्नेत		१४३	१८४२६४६१०५	IT AMC	नारायण भण्डारी			१८४१२८३९६५

४. प्रदान गरिने सेवा

- संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन सम्बन्धी संघीय नीति, योजनाको तर्जुमा, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य ।
- संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन सम्बन्धी विकास योजना तथा कार्यक्रमहरूको विश्लेषण, छनौट, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन विकास सम्बन्धी पूर्वाधारहरूको विकास गर्न आवश्यक योजनाहरू कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरूको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा, चौमासिक विभाजन सहितको कार्यक्रम स्वीकृति ।
- वैदेशिक सहायता र आन्तरिक स्रोतबाट संचालित आयोजनाहरूको निरीक्षण, अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन व्यवसाय सम्बन्धी कार्यको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन सम्बन्धी सम्भाव्यता अध्ययन, अनुसन्धान, पर्यटकीय स्थलहरूको खोजी, सूचना संकलन, डकुमेन्टेसन र प्रकाशन सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि सरकारी, गैरसरकारी, एवं स्थानीय निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि अन्तर्राष्ट्रिय जगतसँग सम्पर्क र समन्वय गर्ने कार्य ।
- पर्यटन क्षेत्रको लागि आवश्यक पूर्वाधार विकास गर्ने सम्बन्धमा सरकारी, गैरसरकारी, एवं स्थानीय तहहरूसँग समन्वय सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन विषयक सम्झौताहरू सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन सम्बद्ध तथ्याङ्कहरूको संकलन, विश्लेषण र प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्य ।
- नागरिक उड्डयन व्यवसाय तथा पेशाविद्हरूको स्तर निर्धारण र नियमन सम्बन्धी कार्य ।
- वायुयान निर्माण तथा डिजाइन, संचालन र मर्मत सम्भार, विमानस्थल निर्माण तथा संचालन, एयर नेभिगेसन सेवा तथा उड्डयन तालिम संस्था आदिको मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य ।
- हवाई भाडा, विमानस्थल शुल्क, एयर नेभिगेशन सेवा शुल्क र नियमन सम्बन्धी कार्य ।
- वायुसेवा कार्यसंचालन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य ।
- हवाई सुरक्षा सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संगठनबाट प्रतिपादित स्तर, मापदण्ड, मार्गदर्शन कार्यान्वयन र नियमन सम्बन्धी कार्य ।
- एयरनेभिगेसन र एयर ट्राफिक सेवा नियमन सम्बन्धी कार्य ।
- उड्डयन सेवाको लागि मौसम सम्बन्धी सूचना सेवा ।
- उड्डयन खोज तथा उद्धार कार्यमा सहयोग समन्वय तथा वायुयान दुर्घटना जाँच सम्बन्धी कार्य ।
- अन्तर्राष्ट्रिय, क्षेत्रीय र आन्तरिक विमानस्थल निर्माण, सञ्चालन र व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य ।
- विभिन्न मुलुकहरूसँग हवाईसेवा सम्झौता वार्ता र हवाई सम्झौता सम्बन्धी कार्य ।
- नागरिक उड्डयन सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संघ, संस्था, संगठनसँग सम्पर्क, सहभागिता र ती संगठनबाट पारित महासन्धी/प्रोटोकलहरूको अनुमोदन सम्बन्धी कार्य ।
- वायुसेवाहरूलाई सेवा संचालन अनुमति सम्बन्धी कार्य ।
- निषेधित क्षेत्रमा हवाई उडान र अवतरणको सिफारिश सम्बन्धी कार्य ।
- मौजुदा हवाई रुट र नयाँ स्थापना हुने रुटहरूमा एयर नेभिगेशन सुविधाहरूको पहिचान, समन्वय र निर्णय सम्बन्धी कार्य ।
- भाषा, कला, साहित्य र संस्कृति सम्बद्ध आयोग, कोष, विकास समिति, प्रतिष्ठान, परिषद्हरू सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य ।
- विभिन्न धर्म, जातजाती, सम्प्रदाय, भाषाभाषिकाको साहित्य, संगीत, लिपी, कला, संस्कृति र चलचित्रको संरक्षण तथा विकास सम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्ड सम्बन्धी कार्य ।
- प्रतिलिपी अधिकार सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन सम्बन्धी कार्य ।
- संग्रहालय र अभिलेखालय सुदृढीकरण सम्बन्धी नीति, योजना र कार्यक्रमको तर्जुमा एवं कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य ।

- अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदाको खोज, अध्ययन, संरक्षण, प्रवर्द्धन, सूचीकरण सम्बन्धी कार्य ।
- संस्कृतिसँग सम्बद्ध विभिन्न समूह, गुठी संघ संस्थाहरूलाई आवश्यक सहयोग तथा समन्वय सम्बन्धी कार्य ।
- संस्कृति तथा पुरातत्व सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थासँग सन्धि सम्झौता सम्बन्धमा सम्पर्क र समन्वय गर्ने कार्य ।
- मन्त्रालय, विभाग वा अन्तर्गतका कार्यालयहरूको लागि आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य ।
- मन्त्रालय, अन्तर्गतका निकायहरूको पदपूर्तिका लागि नियुक्ति तथा पदस्थापना, सरुवा, बढुवा, राजिनामा तथा विभागीय कारबाही सम्बन्धी कार्य ।
- कार्य सम्पादन मूल्यांकन र प्रोत्साही पुरस्कार सम्बन्धी कार्य ।
- नेपाल इन्जिनियरिङ्ग सेवा अन्तर्गत पर्ने एरोनटिकल इन्जिनियरिङ्ग समूह र सिभिल एभिएशन अपरेशन इन्जिनियरिङ्ग समूहको कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्य ।
- आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी कार्य ।
- आवश्यकतानुसार ऐन, नियम, गठन (आदेश), सम्झौता तयार गर्ने सम्बन्धी कार्य ।

५. महाशाखा, शाखा र जिम्मेवार अधिकारी

क्र.सं.	महाशाखा / शाखा	जिम्मेवार अधिकारी
(क)	प्रशासन तथा योजना महाशाखा	सहसचिव राजेन्द्र कुमार के.सी
१	प्रशासन शाखा	उपसचिव श्री टेकनारायण पौडेल
२	योजना तथा वैदेशिक सहायता शाखा	उपसचिव श्री कृष्ण कुमारी श्रेष्ठ
३	अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा	उपसचिव श्री रामकृष्ण श्रेष्ठ
४	आर्थिक व्यवस्थापन शाखा	उपसचिव (लेखा) श्री गणेश प्रसाद चालिसे
५	कानून शाखा	उपसचिव (कानून) श्री रेशराज शर्मा
६	जिन्सी शाखा	ना.सु. श्री अर्जुन श्रेष्ठ
(ख)	पर्यटन महाशाखा	सहसचिव श्री चक्र बहादुर बुढा
७	पर्यटन प्रवर्द्धन शाखा	उपसचिव श्री सरोज कुमार पोखरेल
८	तथ्याङ्क तथा अनुसन्धान शाखा	उपसचिव श्री सीताराम घिमिरे
(ग)	नागरिक उड्डयन महाशाखा	सहसचिव श्री बुद्धिसागर लामिछाने
९	हवाई उद्योग तथा अन्तराष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा	उपसचिव श्री
१०	हवाई सुरक्षा तथा दुर्घटना जाँच शाखा	एरोनटिकल इन्जिनियर श्री तनुजा पोखरेल एटीसी अफिसर श्री सुवर्णराज भट्टराई
११	नागरिक उड्डयन सुपरीवेक्षण शाखा	इन्जिनियर श्री अनिल भुजेल
(घ)	संस्कृति महाशाखा	सहसचिव श्री दामोदर गौतम
१२	संस्कृति शाखा	उपसचिव श्री पुण्यमाया गुरागाई
१३	पुरातत्व तथा संस्कृति शाखा	उपसचिव श्री सुभद्रा भट्टराई घिमिरे

६. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि

मन्त्रालयका अधिकांश कार्यहरू दस्तुर नलाग्ने र अवधि तोक्न नसकिने प्रकृतिका (नीति, कानून तथा मापदण्ड निर्माण, योजना, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा, अनुगमन, मूल्यांकन र नियमन गर्ने) भएको ।

७. निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी

(क) निर्णय प्रक्रिया

- मन्त्रालयले उपलब्ध गराउने सेवा सम्बन्धमा : सरकारी निर्णय प्रक्रिया सरलीकरण निर्देशिका, २०६५ बमोजिम ।
- सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम माग गरिने सूचना सम्बन्धमा : उक्त ऐनको दफा ७ बमोजिम ।

(ख) निर्णय गर्ने अधिकारी

- मन्त्रालयले सम्पादन गर्ने नीतिगत एवं अन्य कार्यहरू सम्बन्धमा: मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्ताव पठाएर / माननीय मन्त्री स्तरबाट / सचिवस्तरबाट ।
- माननीय मन्त्रीबाट प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिम ।
- सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ बमोजिम प्राप्त अधिकार बमोजिम ।

- सचिवले प्रत्यायोजन गरेको अधिकार बमोजिम तोकिएको कर्मचारीले ।
- सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम माग गर्ने सूचना सम्बन्धमा सचिवले ।

८. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी

- (क) मन्त्रालयले उपलब्ध गराउने सेवा सम्बन्धमा: प्रचलित ऐन कानूनमा तोकिएको व्यवस्था बमोजिम ।
- (ख) सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम परेको उजुरी सम्बन्धमा: राष्ट्रिय सूचना आयोग ।

९. सम्पादन गरेको कामको विवरण:

(क) संस्कृति प्रवर्द्धन तथा पुरातत्त्व क्षेत्र :-

प्रमुख उपलब्धीहरू

- लुम्बिनी क्षेत्रमा गुरुयोजना अनुरूप कार्य भए नभएको विषयका सम्बन्धमा अध्ययन गर्न समिति गठन गरी अध्ययन प्रतिवेदन समेत प्राप्त भएको,
- पशुपति हिन्दु विश्वविद्यालय र रैथाने शिल्पकला तथा संस्कृति अध्ययन अध्यापन गर्न विश्वविद्यालय स्थापनाका लागि सम्भाव्यता अध्ययन समिति गठन र समितिबाट प्रतिवेदन पेश भइ पुन तयारी समिति गठन भएको,
- संस्कृति ऐनको मस्यौदा तयार गर्नका लागि नेपाल सरकारबाट सैद्धान्तिक सहमती प्राप्त भई मस्यौदा तयारीको क्रममा रहेको,
- इतिहास शिरोमणी बाबुराम आचार्य राष्ट्रिय पुरस्कार, आदिकवि भानुभक्त राष्ट्रिय पुरस्कार, युगकवि सिद्धिचरण राष्ट्रिय पुरस्कार, योगमाया राष्ट्रिय पुरस्कार र सत्यमोहन जोशी राष्ट्रिय पुरस्कार वितरण सम्बन्धी कार्यविधि तयार भई सोही बमोजिम यसै आ.व.मा पुरस्कार वितरण कार्य सम्पन्न भइसकेको,
- नारायणहिटी दरबार संग्रहालय अवलोकन गर्न आउनुहुने महानुभावहरूलाई मिति २०७९/११/१५ देखि अनलाइन टिकटिङ्ग कार्य शुरू गरिएको,
- अभौतिक संस्कृति (ICH Journal) को वर्ष ७, अङ्क ७, २०८० प्रकाशन गरिएको,
- राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक प्रतिभा पुरस्कार (भाषा एवम् साहित्य विधा, सङ्गीत तथा नाट्य विधा, संस्कृति विधा, ललितकला विधा), महाकवि देवकोटा पुरस्कार, भगत सर्वजित मानव मर्यादा राष्ट्रिय पुरस्कार, वि.पि. कोइराला राष्ट्रिय पुरस्कार, गोपाल प्रसाद रिमाल राष्ट्रिय पुरस्कार, पुष्पलाल राष्ट्रिय पुरस्कार, आदिकवि भानुभक्त राष्ट्रिय पुरस्कार, शताब्दी पुरुष सत्यमोहन राष्ट्रिय पुरस्कार, युगकवि सिद्धिचरण राष्ट्रिय पुरस्कार, योगमाया राष्ट्रिय पुरस्कार र इतिहास शिरोमणी बाबुराम आचार्य राष्ट्रिय पुरस्कारहरू वितरण कार्य सम्पन्न,
- अमूर्त सांस्कृतिक सम्पदा सम्बन्धी राष्ट्रिय सूची (National Designated Intangible Cultural Heritage) सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ को मस्यौदा तयार गरिएको,
- अमूर्त सांस्कृतिक सम्पदा सम्बन्धी साझेदार संस्थाहरूको सूचीकरणका लागि सूचना आह्वान भई हालसम्म ४५ वटा संस्थाहरू सूचीकृत हुन आएको,
- विभिन्न विशिष्ट व्यक्तित्वहरूको नाममा स्थापना भएका प्रतिष्ठान वा संस्थाहरूलाई अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी संक्षिप्त मापदण्ड, २०७९ बमोजिम ११ वटा क वर्गलाई १ करोड २० लाख र ख वर्गलाई ७५ लाखका दरले जम्मा ३३ वटा प्रतिष्ठान वा संस्थाहरूलाई रु २९ करोड ७० लाख अनुदान रकम निकासा गरिएको ।

(ख) पर्यटन क्षेत्र -

प्रमुख उपलब्धीहरू:

- नेपाल पर्यटन पुनरुत्थान कार्ययोजना, २०७९ कार्यान्वयनमा रहेको ।
- ४३ औं विश्व पर्यटन दिवस भव्यतापूर्वक मनाईएको ।
- नेपाल पर्यटन बोर्डसँग सम्बन्धित कानून अध्ययन कार्यदल, २०७९ गठन गरिएको । कार्यदलको प्रतिवेदन नेपाल पर्यटन बोर्डमा रहेको ।

- नेपाल भ्रमण दशक २०२३-२०३२ को सैदान्तिक स्वीकृति मन्त्रिपरिषद्बाट प्राप्त भई कार्य अघि बढेको।
- पर्वतारोहण संघले व्यवस्थापन गर्ने हिमालहरूको रोयल्टी सम्बन्धमा अर्थ मन्त्रालयमा राखेको लागि पठाइएको।
- साझा यातायात र नेपाल पर्यटन बोर्डको सहकार्यमा काठमाडौं उपत्यकाका प्रमुख पर्यटकीय गन्तव्य स्थलहरूमा Hop On Hop Off City Bus सेवा सञ्चालनमा ल्याइएको।
- UNWTO Regional Workshop on Measuring Tourism तीन दिने कार्यशाला गोष्ठी सफलतापूर्वक सम्पन्न गरिएको।
- सर्वोच्च अदालतको आदेश बमोजिम नेपालका हिमालहरूको सरसफाई र लास व्यवस्थापन सम्बन्धी तीन वर्षे रणनीतिक योजना तयार गरी सर्वोच्च अदालत समक्ष पेश गरिएको।
- पर्यटन प्रवर्द्धक सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९ स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा रहेको।
- BIMSTEC को सहयोग क्षेत्र अन्तर्गत people-to-people contact अन्तर्गत Tourism उपक्षेत्रको Plan of Action को मस्यौदा तयार गरी सदस्य राष्ट्रहरूमा सुझावको लागि पठाइएको।
- नयाँ संघीय पर्यटन विधेयक तर्जुमाको लागि सैदान्तिक सहमति प्राप्त भई विधेयक तर्जुमाको कार्य अघि बढेको।
- नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठानमा नेपाल पर्वतीय प्रशिक्षण प्रतिष्ठान गाभ्ने विषयमा अध्ययन समिति गठन भई कार्य अघि बढेको।
- पर्वतारोहण सम्बन्धी नियमावली, २०५९ मा समसामयिक संशोधनको मस्यौदा तयार गरिएको।

(ग) नागरिक उड्डयन क्षेत्र –

मुख्य प्रमुख उपलब्धीहरू:

- राष्ट्रिय गौरवको आयोजनाको रूपमा रहेको पोखरा क्षेत्रीय अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको मिति २०७९/९/१७ गते (१ जनवरी २०२३) देखि उद्घाटन भई सञ्चालनमा आएको।
- सम्माननीय प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड' ज्यूबाट भरतपुर आन्तरिक विमानस्थलको सुविधा सम्पन्न टर्मिनल भवन निर्माण र विमानस्थल विस्तार कार्यको लागि मिति २०७९/१२/१६ मा शिलान्यास गर्नुभएको।
- संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयनमन्त्री माननीय सुदन किरातीज्यूबाट विराटनगर र नेपालगञ्ज विमानस्थलको टर्मिनल भवन निर्माण कार्यको शिलान्यास गर्नुभएको।
- नेपाल वायुसेवा निगमले मिति २०७९/१०/२० देखि आन्तरिक र अन्तर्राष्ट्रिय हवाई टिकट अनलाइन प्रविधि मार्फत टिकट काट्न सकिने गरी अनलाइन टिकटिङ्ग सेवाको शुरुवात गरिएको।
- त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको यात्रु आगमन कक्षतर्फ रहेको ट्रलि वेलाई सुविधाजनक बनाउन मर्मत सुधारको कार्यप्रारम्भ भएको।
- स्वीजरल्याण्ड, रूवाण्डा र इण्डोनेसियासँग द्विपक्षीय हवाई सेवा सम्झौताको अन्तिम चरणमा रहेको।
- हवाई यातायात सम्बन्धी दायित्व र बीमा सम्बन्धी विधेयक, २०७९ को मस्यौदा तयार गरी स्वीकृतिका लागि प्रकृया अगाडि बढाइएको।
- माननीय मन्त्रीज्यूको नेतृत्वमा नेपालको तर्फबाट अन्तर्राष्ट्रिय नागरिक उड्डयन संगठनको ४९औं महासभामा सहभागिता जनाइएको।
- विभिन्न आन्तरिक विमानस्थलहरू (जुम्ला, सिमिकोट, रुकुम) को स्तरोन्नतिको लागि जग्गा प्राप्तिको कार्य प्रारम्भ भएको।
- मुस्ताङ जिल्लामा दुर्घटना भएको तारा एयरको 9N-AET विमानको जाँचबुझ कार्य सम्पन्न गरी मन्त्रालयमा अन्तिम प्रतिवेदन पेश भई सार्वजनिक गरिएको।
- पोखरा विमानस्थल नजिक दुर्घटना भएको यती एयरलाइन्सको 9N-ANC विमानको जाँचबुझ कार्यको प्रारम्भिक प्रतिवेदन पेश भई मस्यौदा अन्तिम प्रतिवेदन तयारी अन्तिम चरणमा रहेको।
- धौलागिरीमा भएको हेली एभरेष्टको हेलिकप्टर दुर्घटना, ह्याम्स हस्पिटलमा भएको एयर डाइनेस्टीको हेलिकप्टर र संखुवासभामा भएको सिम्रिक एयरको हेलिकप्टर दुर्घटनाको जाँचबुझ कार्य भईरहेको।
- सोलुखुम्बुमा भएको मनाङ्ग एयरको हेलिकप्टर दुर्घटना जाँचको लागि दुर्घटना जाँच आयोग गठन भई कार्य प्रारम्भ भएको।

बुँदा नं.	मुख्य क्रियाकलापहरू	मुख्य उपलब्धि
नीति-५२ बजेट-९०	प्रदेश र स्थानीय तहसँग लागत साझेदारीमा कार्यविधि बमोजिम पर्यटकीय गन्तव्य पूर्वाधार विकास	- प्रदेश र स्थानीय तहसँग लागत साझेदारीमा कार्यविधि बमोजिम पर्यटकीय गन्तव्य पूर्वाधार विकास अन्तर्गत यस आर्थिक वर्षमा विनियोजित ९० करोड २९ लाख रकम मध्ये रु ९०,२८,४७,८४४।- (अक्षरेपी नब्बे करोड अठाइस लाख सतचालिस हजार आठ सय चौवालिस मात्र) रकम सम्बन्धित स्थानीय तहमा निकास भएकै र दायित्व बाँकी रकम अर्थ मन्त्रालयमा माग गरी पठाइएको । - हालसम्म २५ वटा पर्यटकीय पूर्वाधारको अनुगमन गरिएको ।
	नारायणी नदी छेउमा walkway सहितको पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण कार्य जारी राखे क्रमागत चितवन	नारायणी नदी छेउमा walkway सहितको पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण कार्य सम्पन्न ।

बुँदा नं.	मुख्य क्रियाकलापहरू	मुख्य उपलब्धि
नीति-५२ बजेट-९०	मुक्तिनाथ क्षेत्रमा Rescue Center तथा Master Plan बमोजिमका अन्य पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण कार्य जारी राखे क्रमागत ।	Structure को कार्य सम्पन्न र Finishingको कार्य बाँकी हिउँ परेको हुनाले निर्माण कार्य हाल नभएको
	लाकुरी भन्ज्याङ्ग फुल्चोकी गुर्दुमडाडां महाभारत ट्रेल ७० कि.मि. निर्माण कार्य जारी राखे क्रमागत काभ्रे सिन्धुली ।	१३ कि.मी. निर्माण कार्य सम्पन्न र निर्माण कार्य जारी रहेको ।
	मुस्ताङ्गको लोमाङ्गथाङ्गमा एकीकृत पर्यटकीय सेवा केन्द्रको DPR तयार गरि ठेक्का आव्हान तथा २०% निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने ।	DPR तयारी सम्पन्न भएको र Bid Document तयारीको क्रममा रहेको ।
	खप्तड क्षेत्रमा एकीकृत पर्यटकीय सेवा केन्द्रको DPR तयार गरि ठेक्का आव्हान तथा २०% निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने ।	DPR को लागि स्थान छनोट नभएको ।
	पोखरा वरिपरिको अन्नपूर्णमा राउण्ड ट्रेल निर्माण कार्य जारी राखे क्रमागत कास्की	ट्रेल निर्माण ४ कि.मी. निर्माण कार्य सम्पन्न र निर्माण कार्य जारी रहेको ।

बुँदा नं.	मुख्य क्रियाकलापहरू	मुख्य उपलब्धि
नीति-५३ बजेट-९.१	GHA अन्तर्गतका पदमार्ग तथा विश्रामस्थल निर्माण कार्य जारी राखे क्रमागत (कन्चनजङ्घा/मकालुवरुण/मेरिपिक/मनासलु/सगरमाथा हेरिटेज/हेलम्बु लाङ्गटाङ्ग/ खारेच्छो रोल्पा/टोसि लाप्चापास/रुविसम्भ्याली गणेश हिमाल/दुधपोखरी /जुगल हिमाल/धौलागिरी राउण्ड/धौलागिरी आइसफल/डोल्पा शे-फोस्कुण्डो यार्सा/अन्नपूर्ण निलगिरी/भैरव कुण्ड पांचपोखरी/गोसाइकुण्ड/ अपि हिमाल/माछापुच्छ्रे मार्दि हिमाल/हेलम्बु ग्रेट ट्रेल/माथिल्लो मुस्ताङ्ग ट्रेल/दामोदर कुण्ड ट्रेल/च्यो हिमाल/शिकलेश कपुचे क्षेत्र) GHA अन्तर्गत ५०० कि.मि. DPR तयार गर्ने। अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा सम्बन्धी राष्ट्रिय सूचीकरण प्रणाली स्थापना गर्ने	GHA अन्तर्गतका पदमार्ग हालसम्ममा ४१५ कि.मी. सम्पन्न भएकोमा सोमध्ये यस आर्थिक वर्षमा १५० कि.मी. सम्पन्न भएको। कार्य सम्पन्न। अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा सम्बन्धी राष्ट्रिय सूची (National Designated Intangible Cultural Heritage) सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ तयार भएको तर सूचीकरण स्थापना गर्ने सम्बन्धमा अर्थ मन्त्रालयबाट बजेट रोक्का भई फुकुवा नभएकोले कार्यविधि नै तयार नभएको अवस्था।

बुँदा नं.	मुख्य क्रियाकलापहरू	मुख्य उपलब्धि
नीति-५३	राष्ट्रिय संस्कृति नीति, २०७९ तयार गर्ने।	संस्कृति नीतिको मस्यौदा उपर सरोकारवाला निकाय/संस्कृतिविद् र प्रदेशस्तरीय अन्तरक्रियाबाट प्राप्त राय/सुझावहरू समेत समावेश गरी नीतिलाइ अन्तिम रुप दिने कार्य भइरहेको।
नीति-५४	लुम्बिनी गुरुयोजनाका बाँकी कार्यहरू, भवन, स्युरज, ड्रेनेज, सडक, रिभर डाइभर्सन, ल्याण्डस्केप एण्ड व्युटिफिकेशन, नहर लगायतका कार्यहरूको निर्माण चालु रहने लुम्बिनी गुरुयोजनाका बाँकी कार्यहरू, भवन, स्युरज, ड्रेनेज, सडक, रिभर डाइभर्सन, ल्याण्डस्केप एण्ड व्युटिफिकेशन, नहर लगायतका कार्यहरूको निर्माण शुरू गरिने गौरीघाटस्थित चौधेरा सत्तल संरक्षण	गुरुयोजनाका बाँकी कार्य मध्ये पहिलो फेजमा ४ वटा ठेकामार्फत सञ्चालित कार्यहरूको औषत ५५ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको। दोस्रो फेजको बोलपत्र आव्हान भई बोलपत्रको प्राविधिक मूल्याङ्कन सम्पन्न भई आर्थिक प्रस्ताव खोल्ने चरणमा पुनरावेदन परेकोले सार्वजनिक खरिद पुनरावलोकन समितिबाट पुनःबोलपत्रको प्राविधिक मूल्याङ्कन गर्न आदेश दिएकोले पुनः बोलपत्र मूल्याङ्कन भइरहेको। कार्य सम्पन्न

बुँदा नं.	मुख्य क्रियाकलापहरू	मुख्य उपलब्धि
नीति-५४	गोरखनाथ क्षेत्रको गाईगोठ संरक्षण कार्य	पुरातत्व विभागबाट सम्झौता सम्पन्न भई जग खन्ने कार्य सम्पन्न भएको।
	विश्वरूपा मन्दिर संरक्षण कार्य	जग खन्ने कार्य सम्पन्न, निस्किएका सामानहरूको व्यवस्थापन सम्पन्न भै मन्दिरको पहिलो तलाको कार्य सम्पन्न भई दोस्रो तलाको कार्य चालु रहेको।
	पशुपति क्षेत्रमा रंगरोगन लगायत मर्मतकार्य	कार्यसम्पन्न
	दर्शनमार्ग (आर्यघाट-सूर्यघाट -गौरीघाट) को सम्भाव्यता तथा विस्तृत इन्जिनियरिंग अध्ययन कार्य	परामर्श लिने कार्यको लागि सम्झौता भई सम्भाव्यता तथा विस्तृत इन्जिनियरिंग अध्ययनको कार्य चालु रहेको।
	दाफा भजनघर पुनर्निर्माण कार्य	कार्यसम्पन्न
	गुरुयोजनालाई अन्तिम रूप दिन प्राविधिक प्रतिवेदन तयार गरी पेश गर्ने।	मिति २०७९/८/५ को कोष सञ्चालक परिषदको बैठक निर्णय अनुसार प्रस्तावित गुरुयोजनालाई केही संशोधन गरी नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदबाट स्वीकृतिका लागि संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयमा मिति २०८०/२/३२ मा पत्राचार गरिएको।

बुँदा नं.	मुख्य क्रियाकलापहरू	मुख्य उपलब्धि
नीति-५५ बजेट-८९	कपिलवस्तु तिलौराकोटलाई विश्व सम्पदा सूचीमा समावेश गर्ने आधारहरू तयार गरी प्रारम्भिक नोमिनेशन डोसिएर तयार गर्ने	• सेक्टर स्ट्राटेजी प्लान निर्माण कार्य सम्पन्न भई प्रतिवेदन प्राप्त भएको। • म्यानेजमेन्ट प्लान तयार भई प्रतिवेदन प्राप्त भएको। • नोमिनेशन डोसिएर लेखन कार्यको ५० प्रतिशत प्रगति हासिल भएको।
	बृहत्तर लुम्बिनी क्षेत्रको गुरुयोजना निर्माण, तिलौराकोट पुरातात्विक क्षेत्रलाई विश्वसम्पदा सूचीमा सूचिकृत गर्न वैज्ञानिक अध्ययन, नोमिनेशन डकुमेन्ट तयार गर्ने	• तिलौराकोटको गुरुयोजना तथा तिलौराकोटदेखि बाणरांगा खोला हुँदै सग्रहवासम्म जाने रिभर फ्रन्ट डेभलपमेन्ट प्लान तथा सग्रहवालाई पिस मेमोरियल पार्कको रूपमा विकास गर्ने गुरुयोजना तयार प्रतिवेदन प्राप्त भएको। सग्रहवा पुरातात्विक क्षेत्रको अवधारणात्मक योजना निर्माण कार्य सम्पन्न भई प्राप्त भएको।
	कपिलवस्तु तिलौराकोटको उचित संरक्षणको लागि आवश्यक जग्गा अधिग्रहण गर्ने	• जग्गा अधिग्रहण कार्य सम्पन्न।

बुँदा नं.	मुख्य क्रियाकलापहरू	मुख्य उपलब्धि
नीति-५५ बजेट-८९	भुकम्पबाट क्षति भएका सांस्कृतिक सम्पदाहरूको संरक्षण तथा पुननिर्माण कार्य ९० प्रतिशत सम्पन्न गर्ने।	हालसम्म ७१० वटा सम्पदाको पुनः निर्माण कार्य सम्पन्न (पुरातत्व विभागतर्फबाट २७ वटा अन्य संघसंस्थाको १२ वटा) भएको, बाँकी सम्पदाहरूको संरक्षण तथा पुनः निर्माण कार्य भइरहेको। (बजेट रोक्काका कारण लक्षित प्रगति हासिल गर्न नसकेको।)
	भुकम्पबाट क्षति भएका सांस्कृतिक सम्पदाहरू मध्ये ९१ वटा सम्पदाहरूको निर्माण कार्य शुरु गर्ने।	भुकम्पबाट क्षति भएका सांस्कृतिक सम्पदाहरू मध्ये ९१ वटा सम्पदाहरूको निर्माण कार्य शुरु भै ४० प्रतिशत कार्य सम्पन्न भएको।
	राष्ट्रिय पुननिर्माण प्राधिकरणबाट हस्तान्तरण भई आएका १०० वर्ष पुराना २१३ वटा गुम्बाहरूको संरक्षण तथा पुननिर्माण कार्य शुरु गर्ने।	२६ वटा गुम्बामध्ये २ वटा पुरातत्व विभागको कार्यक्षेत्र भित्र नपरेको, अन्यको कार्य ५० प्रतिशत कार्य भइरहेको
	नेपालबाट अवैध रूपमा चोरी भई विदेशिएका नेपालमा उत्पत्ति भएका पुरातात्विक वस्तुहरू फर्काउन अध्ययन अनुसन्धान गर्ने।	अनधिकृत रूपमा विभिन्न समयमा नेपाल बाहिर गएका सांस्कृतिक चल सम्पदा (Moveable Cultural Properties) नेपाल फिर्ता ल्याउने सन्दर्भमा हालसम्म ८६ वटा मूर्ति तथा अन्य पुरातात्विक वस्तु फिर्ता गरीएको अन्य थप ४२ वटा Cultural Properties फर्कने क्रममा रहेको।
बुँदा नं.	मुख्य क्रियाकलापहरू	मुख्य उपलब्धि
नीति-५५ बजेट-८९	राष्ट्रिय महत्वको अभिलेख संरक्षण एवम व्यवस्थापन गर्ने।	- अभिलेखको Digitization – २,५०,००० पन्ना - अभिलेखको रासायनिक तथा भौतिक संरक्षण – ४,५०० पन्ना - अभिलेखको विवरणात्मक सूची तयार – ५,००० ठेली
नीति-५६	वायुसेवा कम्पनीहरूलाई इजाजत प्रदान गर्ने, नवीकरण लगायतका कार्यहरूमा ICT को प्रयोग गर्न सफ्टवेयर खरीद गर्ने	मन्त्रालयमा सूचीकृत कम्पनीहरूबाट RFP माग गरी मूल्याङ्कनको अन्तिम चरणमा चरणमा रहेको।
	राष्ट्रिय हवाई नीति, २०७९	आन्तरिक छलफल कार्य भइरहेको।
नीति-५६ बजेट-१०१	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण ऐन र नेपाल हवाई सेवा प्राधिकरण ऐन जारी भएपश्चात प्राधिकरणको पुनःसंरचना गरी सेवा प्रदायक र नियामकको रूपमा छुट्टाछुट्टै निकाय स्थापना गरिने।	मन्त्रिपरिषद्मा स्वीकृतिका लागि पेश गरिएको।

बुँदा नं.	मुख्य क्रियाकलापहरू	मुख्य उपलब्धि
नीति-५७ बजेट-९८	निजगढ विमानस्थलको लगानी एवं निर्माणको ढाँचा तयार गर्ने	सर्वोच्च अदालतबाट विमानस्थल निर्माण सम्बन्धमा रिट नं. ०७६-WO-०२२३ र ०७६-WO-००४८० दायर भई सो उपर अदालतबाट परमादेश जारी भएको। सो पश्चात मन्त्रिपरिषद्बाट मिति २०७९/४/२६ को निर्णयानुसार गठित विज्ञ समूहद्वारा पूर्ण क्षमताको अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल निर्माणसम्बन्धी प्रतिवेदन मिति २०७९/६/२ मा सम्माननीय प्र.म.समक्ष पेश भएको।
नीति-५७ बजेट-९८	गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको Construction of Road from Cargo Building to Apron	मिति २०८०/२/१४ मा निर्माण व्यवसायीसँग सम्झौता भई निर्माण कार्यको शुरुवात भएको। (सार्वजनिक खरिद पुनरावलोकन समिति उजुरी परेको कारण ढिलाई भएको)
नीति-५७ बजेट-९८	गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा Perimeter Road निर्माण गर्ने।	मिति २०८०/२/१४ मा निर्माण व्यवसायीसँग सम्झौता भई निर्माण कार्यको शुरुवात भएको।

बुँदा नं.	मुख्य क्रियाकलापहरू	मुख्य उपलब्धि
नीति-५७ बजेट-९८	विमानस्थलको पुरानो Runway लाई Rehabilitation गरी नयाँ Parallel Taxiway निर्माण	मिति २०८०/२/१४ मा निर्माण व्यवसायीसँग सम्झौता भई निर्माण कार्यको शुरुवात भएको।
नीति-५७ बजेट-९८	गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा Surveillance System (Radar) जडान	विमानस्थलमा Surveillance System को जडान कार्यको लागि प्राधिकरणबाट अध्ययन कार्य भइरहेको। (उपकरण जडान कार्यको लागि पर्याप्त बजेटको व्यवस्था नभएका कारण कार्यान्वयन हुन नसकेको।
नीति-५७ बजेट-९८	पोखरा विमानस्थलको निर्माण (Engineering Design, General Work, Insurance, Earthwork, Building)	मिति २०७९/९/१७ मा सम्माननीय प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल “प्रचण्ड” ज्यूबाट समुद्धाटन भएको।

बुँदा नं.	मुख्य क्रियाकलापहरू	मुख्य उपलब्धि
नीति-५७ बजेट-९८	पोखरा विमानस्थल अन्तर्गत रिट्टेपानी डाँडा कटान र विमानस्थल संचालन	कार्य सम्पन्न।
नीति-५७	भरतपुर विमानस्थलमा सुविधाजनक टर्मिनल निर्माण गर्ने कार्य सुरु गरिनेछ।	ठेक्का सम्झौता भई निर्माण कार्य जारी रहेको।
	नेपालगञ्ज विमानस्थलमा सुविधाजनक टर्मिनल निर्माण गर्ने कार्य सुरु गरिनेछ।	ठेक्का सम्झौता भई निर्माण कार्य जारी रहेको।
	विराटनगर विमानस्थलमा सुविधाजनक टर्मिनल निर्माण गर्ने कार्य सुरु गरिनेछ।	ठेक्का सम्झौता भई निर्माण कार्य जारी रहेको।

बुँदा नं.	मुख्य क्रियाकलापहरू	मुख्य उपलब्धि
बजेट-९९	त्रिभुवन विमानस्थलको स्तरोन्नति गर्ने (ट्याक्सी वे, ह्याङ्गर र एप्रोन निर्माण)	त्रिभुवन विमानस्थलको स्तरोन्नति गर्ने (ट्याक्सी वे, ह्याङ्गर र एप्रोन निर्माण) तर्फ :- • ह्याङ्गर निर्माणको २० प्रतिशत कार्य सम्पन्न गर्नु पर्नेमा ३.४७% • एप्रोन निर्माणको ३५ प्रतिशत कार्य मध्ये हालसम्म २५% कार्य सम्पन्न भएको । • ट्याक्सी वे विस्तार कार्यको १५% कार्य सम्पन्न गर्नुपर्नेमा हालसम्म ६% भौतिक प्रगति भएको ।
	गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको दोस्रो टर्मिनल भवन निर्माण	• विमानस्थलमा दोस्रो टर्मिनल भवन आवश्यक नभएकाले कार्य अगाडि नबढाइएको ।
बजेट-१००	धनगढी विमानस्थलको सम्भाव्यता अध्ययन	• परामर्शदाताबाट final report पेश भई स्वीकृतिको चरणमा रहेको ।

बुँदा नं.	मुख्य क्रियाकलापहरू	मुख्य उपलब्धि
बजेट-१००	सुर्खेतको भेरीगङ्गा रामघाट नयाँ प्रादेशिक विमानस्थल निर्माण गर्न सुरु गरिनेछ ।	वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट TOR and Scoping Document स्वीकृत भई EIA को कार्य सुरु भएको ।
बजेट-८६	पर्यटन सम्बद्ध द्विपक्षीय अन्तराष्ट्रिय सम्झौताको कार्यान्वयन	अर्थ मन्त्रालयको बजेट रोक्काको कारण कार्यक्रम हुन नसकेको ।
	पर्यटन सम्बद्ध निकाय तथा निजी क्षेत्रहरूसँग दिगो पर्यटन विकास सम्बन्धमा अन्तरक्रिया तथा छलफल	अर्थ मन्त्रालयबाट बजेट रोक्काको कारण कार्यक्रम हुन नसकेको ।
	UNWTO को साझेदारीमा सार्कस्तरीय पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम आयोजना	नेपाल सरकार र UNWTO को संयुक्त आयोजनामा मिति २०७९/१२/१ गते देखि २०७९/१२/३ गतेसम्म Regional Workshop on Measuring Tourism in Asia and the Pacific (TSA) विषयक ३(तीन) दिने कार्यशाला गोष्ठी सम्पन्न भएको ।

बुँदा नं.	मुख्य क्रियाकलापहरू	मुख्य उपलब्धि
बजेट-९४	दश पर्यटकीय गन्तव्यमा Free WIFI र Digital Information Display स्थापना तथा संचालन	दश गन्तव्य पहिचानको चरणमा रहेको ।
बजेट-९६	देशभरी रहेका कलावास्तुकलाका नमूना र देशको बहुआयामिक क्षेत्रहरूमा विशिष्ट योगदान पुर्‍याएका राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय व्यक्तित्वहरूको मूर्ति तयार गरी प्रतिमूर्ति संग्रहालयको रूपमा विकास गर्ने ।	गुरुर्योजना तयारी कार्यको लागि TOR तयार भइसकेको तर गुरुर्योजना तयारका लागि बजेट व्यवस्थापन नभएकोले सोका लागि बजेट माग गरिएको ।
	विभिन्न श्रेणीहरूको नाममा स्थापना भएका पुरस्कार वितरण	राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक पुरस्कार २०७९-३२ जना, सत्यमोहन जोशी राष्ट्रिय पुरस्कार-१ जना गोपाल प्रसाद रिमाल राष्ट्रिय पुरस्कार-२ जना आदिकवि भानुभक्त राष्ट्रिय पुरस्कार-१ पुष्पलाल राष्ट्रिय पुरस्कार-३ जना महाकवि देवकोटा राष्ट्रिय पुरस्कार-५ जना बी.पी.कोइराला राष्ट्रिय पुरस्कार-४ जना योगमाया राष्ट्रिय पुरस्कार-१ जना भगत सर्बजित मानव मर्यादा राष्ट्रिय पुरस्कार-३ जना इतिहास शिरोमणि बाबुराम आचार्य राष्ट्रिय पुरस्कार -१ जना युगकवि सिद्धिचरण श्रेष्ठ राष्ट्रिय पुरस्कार -१ जना गरी जम्मा ५४ जना संस्थाहरूलाई पुरस्कृत गरियो ।
	विभिन्न प्रतिष्ठानहरूलाई अनुदान वितरण सम्बन्धी कार्यविधि निर्माण एवम् अनुदान वितरण	कार्यसम्पन्न ।

पछिल्लो समयमा जारी गरिएका/स्वीकृत भएका/संशोधन भएका ऐन, नियमावली, कार्यविधि, मापदण्ड तथा निर्देशिकाहरूको विवरण:

क्र.सं.	विवरण	नयाँ/संशोधन
१	पर्वतीय प्रशिक्षण विकास समितिको गठन (पाचौँ संशोधन) आदेश, २०७९	संशोधन
२	नेपाल पञ्चाङ्ग निर्णायक समिति (गठन) आदेश, २०७७ स्वीकृत भएको ।	नयाँ
३	आदिकवि भानुभक्त जन्मस्थल विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७ स्वीकृत भएको ।	नयाँ
४	केचना कञ्चनजंघा पर्यटन विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७ स्वीकृत भएको ।	नयाँ

१०. सूचना अधिकारी र प्रमुखको नाम र पद

- (क) प्रमुखको नाम: सचिव श्री भरतमणि सुवेदी
- (ख) प्रवक्ताको नाम: सहसचिव श्री राजेन्द्र कुमार के.सी.
- (ग) सूचना अधिकारीको नाम: उपसचिव श्री टेक नारायण पौडेल

११. सम्बन्धित नीति, ऐन, नियम, गठन आदेश, विनियम वा निर्देशिकाको सूची नीतिहरू:

- पर्यटन नीति, २०६५
- राष्ट्रिय हवाई नीति, २०६३
- राष्ट्रिय संस्कृति नीति, २०६७

ऐनहरू:

- प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन, २०१३
- गैर सैनिक हवाई उडान (सिभिल एभिएशन) ऐन, २०१५
- नेपाल वायुसेवा निगम ऐन, २०१९
- पर्यटन ऐन, २०३५
- लुम्बिनी विकास कोष ऐन, २०४२
- पशुपति क्षेत्र विकास कोष ऐन, २०४४
- अभिलेख संरक्षण ऐन, २०४६
- नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान ऐन, २०६४
- नेपाल सङ्गीत नाट्य प्रतिष्ठान ऐन, २०६४
- नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान ऐन, २०६४
- नेपाल पर्यटन बोर्ड ऐन, २०५३
- नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण ऐन, २०५३
- वृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद ऐन, २०५५
- प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९

नियमहरू:

- होटल, लज, रेष्टुराँ वार तथा पथ प्रदर्शक नियमावली, २०३८
- ट्राभल र ट्रेकिङ एजेन्सी नियमावली, २०६२
- जलयात्रा नियमावली, २०६३
- अभिलेख संरक्षण नियमावली, २०६३
- गैर सैनिक हवाई उडान (सिभिल एभिएशन) नियमावली, २०५२

- प्राचीन स्मारक संरक्षण नियमावली, २०४६
- पर्वतारोहण सम्बन्धी नियमावली, २०५९
- प्रतिलिपि अधिकार नियमावली, २०६१
- नेपाल पर्यटन बोर्ड नियमावली, २०५५
- नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण नियमावली, २०५८
- विमानस्थल दस्तुर नियमावली, २०३८ खारेज गर्ने नियमावली २०६७
- क्यासिनो नियमावली, २०७०
- गैर सैनिक हवाई उडान (दुर्घटना जाँच) नियमावली, २०७१
- नागरिक उड्डयन सुरक्षा नियमावली, २०७३

गठन आदेशहरू:

- नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन समिति (गठन) आदेश, २०२९
- तारागाउँ विकास समिति (गठन) आदेश, २०३४
- देवघाट क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५०
- आदिकवि भानुभक्त जन्मस्थल विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७
- बुढानिलकण्ठ क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- मनकामना क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- बौद्धनाथ क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- बौद्ध दर्शन प्रवर्द्धन तथा गुम्बा विकास समिति (गठन) (पहिलो संशोधन) आदेश, २०७५
- पाटन संग्रहालय विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- पाथीभरा क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- हलेसी महादेवस्थान विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- पर्वतीय प्रशिक्षण विकास समिति (गठन) आदेश, २०५९
- विराट क्षेत्र पर्यटन प्रवर्द्धन विकास समिति (गठन) आदेश, २०६६
- वृहत्तर बराहक्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०६६
- हनुमानढोका दरबार संग्रहालय विकास समिति (गठन) आदेश, २०६७
- नेपाल पञ्चाङ्ग निर्णायक समिति (गठन) आदेश, २०७७
- आदिकवि भानुभक्त जन्मस्थल विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७
- केचना कञ्चनजंघा पर्यटन विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७
- नारायणहिटी दरबार संग्रहालय तथा गणतन्त्र स्मारक व्यवस्थापन तथा सञ्चालन विकास समिति (गठन) आदेश, २०७६

निर्देशिका तथा कार्यविधिहरू:

- प्राचीन स्मारक संरक्षण सम्बन्धी कार्यविधि, २०६४
- नागरिक उड्डयनसंग सम्बन्धित संस्थालाई ईजाजत दिने सम्बन्धी कार्यविधि, २०६६
- (मन्त्रिस्तरीय मिति २०७२/१२/१६ को निर्णयानुसार थप र संशोधित)
- होमस्टे संचालन कार्यविधि, २०६७
- पर्यटक यातायात सेवा व्यवसाय दर्ता तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०६८
- सय जनाभन्दा बढी विदेशी पर्यटक भित्र्याउने अनुदान कार्यविधि, २०६८
- महाकवि देवकोटा पुरस्कारसम्बन्धी कार्यविधि
- एकतारे होटल देखि पाँच तारे डिलक्स स्तरसम्मका होटल र पर्यटक आवास (रिसोर्ट) सम्बन्धी मापदण्ड
- पुष्पलाल राष्ट्रिय पुरस्कार मापदण्ड तथा कार्यविधि (संशोधन सहित) २०६९
- पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका, २०७०

- पर्वतारोहण रोयल्टी बाँडफाँड तथा परिचालन निर्देशिका, २०७०
- उपभोक्ता समितिबाट पर्यटन पूर्वाधार विकास निर्माणसम्बन्धी कार्य गराउने कार्यविधि, २०७१ (संशोधन सहित)
- कम उचाई हिमालचुलीको आरोहण अनुमति प्रदान गर्ने सम्बन्धी निर्देशिका, २०७२
- राष्ट्रिय प्रतिभा पुरस्कार कार्यविधि तेस्रो संशोधन सहित २०७२
- दुर्गम क्षेत्रका हवाई उडानमा भाडा सहूलियत प्रदान गर्ने सम्बन्धी मापदण्ड, २०७३
- कार्य सम्पादन व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३
- आन्तरिक व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३
- भेटीघाटी व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३
- विदा पर्यटन कार्यविधि, २०७३
- पर्यटनसँग सम्बद्ध व्यक्ति तथा संस्थालाई सम्मान गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७३
- भगत सर्वजित मानव मर्यादा राष्ट्रिय पुरस्कार मापदण्ड तथा कार्यविधि, २०७३
- सार्वजनिक निकायका पदाधिकारी तथा सदस्यको नियुक्ति र मनोनयन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७३
- पर्यटकहरूको आवागमनलाई ब्यबस्थित गर्ने सम्बन्धि मापदण्ड, २०७७
- विदेशबाट नेपाल आगमन हुने यात्रुहरूको व्यवस्थापनसम्बन्धी आदेश, २०७८

१२. पर्यटकीय तथ्यांक: सन् २०२२

FACT SHEET 1

Indicators		2021	2022
Tourist Arrival by:			
Air		150625	592631
Land		337	22238
Total		150962	614869
Average Length of Stay		15.5	13.1
Sex:			
Male		105410	358683
Female		45552	256012
others		0	174
By Age groups:			
0-15 years		11142	48664
16-30 years		30713	121096
31-45 years		64164	208299
46-60 years		35351	155985
60+ years		9036	78660
Not Specified		556	2165
Top Five Country of Nationality:			
Rank 1		India	India
Rank 2		USA	USA
Rank 3		UK	UK
Rank 4		China	AUSTRALIA
Rank 5		BANGLADESH	BANGLADESH
Purpose of Visit:			
Holiday/Pleasure		100843	397820
Pilgrimage		11172	79146
Trekking & Mountaineering		15549	61701
Others		23398	76202

FACT SHEET 2

Indicators	2021	2022
------------	------	------

Tourist Arrival by Major Five Airlines:		
Rank 1	Qatar Airways	Qatar Airways
Rank 2	Nepal Airlines	Nepal Airlines
Rank 3	Himalaya Airlines	Himalaya Airlines
Rank 4	Fly Dubai	Fly Dubai
Rank 5	Air Arabia	Indigo Air
Mountaineering Expedition:		
Total Team	762	1952
Total Person	3446	8468
Royalty to Government (Rs.' 000)	635249	703429
Revenue from Tourism:		
Total Earning(US\$ ' 000)	112509	326282
Average expenses per Visitor per day (US\$)	48	40.5
Tourism Related Enterprises :		
Hotel (star)	162	173
Hotel (Non star)	1183	1228
Beds (total)	48775	53365
Travel Agencies	3801	4773
Trekking Agencies	2821	3136
Tourist Guide	4557	4975
Trekking Guide	19166	25483

FACT SHEET 3

Indicators	2021	2022
Places Visited:		
National Parks and Wildlife Reserve	11847	75608
Pashupati Area(excluding Indian)	3190	55204
Lumbini(excluding Indian Tourists)	1197	23942
Manaslu Trekking	908	5890
Mustang Trekking	362	3387
HumlaTrekking	148	1442
Lower Dolpa Trekking	168	786
Kanchanjunga Trekking	137	858
Upper Dolpa Trekking	75	492
International Airlines Movement:		
Arrival	5882	12158
Departure	5878	12154
Total	11760	24312

१३. मन्त्रालय शाखागत ईमेल बिबरण:

1. monitoring@tourism.gov.np
2. planning@tourism.gov.np
3. aviation@tourism.gov.np
4. promotion@tourism.gov.np
5. admin@tourism.gov.np
6. account@tourism.gov.np
7. it@tourism.gov.np
- 8.user: info@tourism.gov.np
9. complain@tourism.gov.np
13. kharid@tourism.gov.np
- 14.secretary@tourism.gov.np
- 15.law@tourism.gov.np
16. information@tourism.gov.np
- 17.culture@tourism.gov.np

१४. आर्थिक वर्ष २०७९/८० वार्षिक कार्यसम्पादन प्रतिवेदन

क्र.सं.	क्र.उ.शि.नं.	कार्यक्रमको नाम	जम्मा बजेट	खर्च	प्रतिशत	चालु/पूँजीगत
१	३२५०००९१३	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	123430138	92803228.8	75.19	चालु
२	३२५०००९१४	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	9650000	5907594.04	61.22	पूँजीगत
३	३२५००१०३३	संस्कृति प्रबर्द्धन कार्यक्रम	301265886	66886063		चालु
४	३२५००१०३४	संस्कृति प्रबर्द्धन कार्यक्रम	10000000	0		पूँजीगत
५	३२५०११०६३	पर्यटन पुर्वाधार विकास आयोजना	16200307	2138034		चालु
६	३२५०११०६४	पर्यटन पुर्वाधार विकास आयोजना	100000	0		पूँजीगत
७	३२५००१०९३	पर्यटन पर्यटन तथा पर्यटन प्रबर्द्धन आयोजना	9452400	6027097		चालु
८	३२५००१०९४	पर्यटन पर्यटन तथा पर्यटन प्रबर्द्धन आयोजना	2500000	0		पूँजीगत
९	३२५६१०१४३	नेपाल समित तथा नाट्य प्रसा प्रतिष्ठान	54600000	54600000		चालु
१०	३२५६१०१४३	नेपाल सलिलकला प्रसा प्रतिष्ठान	47475567	47475567		चालु
११	३२५००१०५३	सांस्कृतिक संस्थान	16000000	16000000		चालु
१२	३२५५१०१२३	सुम्बिणी विकास कोष	1550000000	1550000000		चालु
१३	३२५४११०११३	बुटवल जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद	34000000	30400000		चालु
१४	६०१०००१२३	उपभवन	1602486	1602486		चालु
१५	६०१०००१३३	संविता विद्या	3870097	3870097		चालु
१६	६०१०००१६३	मोपधो उपभवन	3337571	3337571		चालु
१७	क-२-३	घरेलू खाता	1519881.45	116145		क-२-३
१८	रजब	रजब खाता	108358857.2			रजब

१४। आ.व. २०७९/८० को वार्षिक खर्च स्थिति:

खर्च शीर्षक	बजेट रु लाखमा		खर्च प्रतिशत
	वार्षिक विनियोजन	खर्च	
चालु	३११५९.४४	२९३६०.४२	९४.२३
पूँजीगत	३८१०८.५	२०५११.२१	५३.८२
वित्तीय	१२०५५३	४२७९६.५	३५.५
जम्मा	१८९८२०.९४	९२६६८.१३	४८.८२

विनियोजन रु : १८ अर्ब ९८ करोड २० लाख

खर्च रु : ९ अर्ब २६ करोड ६८ लाख

१६. पन्ध्रौं योजनाको नतिजा सूचकका प्रगतिहरु

प्रमुख नतिजा क्षेत्र	नतिजा सूचक	एकाई	आ.व. २०७९/८० को लक्ष्य	आ.व. २०७८/७९ को प्रगति	आ.व. २०७९/८० को चौथो त्रैमासिक सम्मको प्रगति
१. उच्च र समतामूलक राष्ट्रिय आय	३५. पर्यटनमा विदेशी मुद्रा आर्जन	अमेरिकी डलर (करोडमा)	२४७.८	२५.५२	२८.५
३. सर्वसुलभ आधुनिक पूर्वाधार एवम् सघन अन्तर आवद्धता	१६. आन्तरिक हवाई यातायात प्रयोग गर्ने यात्रु	संख्या (लाखमा)	४१.६९	३५.७६	४४.६६ (सन् २०२२)
	१७. अन्तर्राष्ट्रिय हवाई यातायात प्रयोग गर्ने यात्रु	संख्या (लाखमा)	६३.७४	१४.५६	३४.८८ (सन् २०२२)

प्रमुख नतिजा क्षेत्र	नतिजा सूचक	एकाई	आ.व. २०७९/८० को लक्ष्य	आ.व. २०७८/७९ को प्रगति	आ.व. २०७९/८० को चौथो त्रैमासिक सम्मको प्रगति
३. सर्वसुलभ आधुनिक पूर्वाधार एवम् सघन अन्तर आवद्धता	३२.द्विपक्षीय हवाई सम्झौता भएका मुलुक	संख्या	४४	४१	४१ (बहुपक्षीय-१ सहित)
	३३.अन्तर्राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीय विमानस्थल	संख्या	३	२	३
	३४.आन्तरिक विमानस्थलको स्तरोन्नति	संख्या	४१	३७	३७

प्रमुख नतिजा क्षेत्र	नतिजा सूचक	एकाई	आ.व. २०७९/८० को लक्ष्य	आ.व. २०७८/७९ को प्रगति	आ.व. २०७९/८० को चौथो त्रैमासिक सम्मको प्रगति
४.उच्च र दिगो उत्पादन तथा	२.अर्थतन्त्रमा पर्यटन क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत	८.५	१.६५	१.९८

उत्पादकत्व	२८.विदेशी पर्यटक आगमन	संख्या (लाखमा)	२९.५०	१.५(२०२० को भन्दा ३४.३% ले घटेको)	८.१६
	२९. विदेशी पर्यटकको औसत बसाई	दिन	१४.४	१५.५	१३.१
	३०.प्रति पर्यटक खर्च (प्रति दिन)	अमेरिकी डलर	८५	४८	४०.५

प्रमुख नतिजा क्षेत्र	नतिजा सूचक	एकाई	आ.व. २०७९/८० को लक्ष्य	आ.व. २०७८/७९ को प्रगति	आ.व. २०७९/८० को चौथो त्रैमासिक सम्मको प्रगति
४. उच्च र दिगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व	६३. नेपाल आउने अन्तर्राष्ट्रिय विमानमा उपलब्ध सिट	संख्या (लाखमा)	१४०	८०	८७
	३१. पर्यटन क्षेत्रमा थप प्रत्यक्ष रोजगारी सिर्जना	संख्या (हजारमा)	८३	२	५.४

प्रमुख नतिजा क्षेत्र	नतिजा सूचक	एकाई	आ.व. २०७९/८० को लक्ष्य	आ.व. २०७८/७९ सम्मको प्रगति	आ.व. २०७९/८० चौथो त्रैमासिक सम्मको प्रगति
४. उच्च र दिगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व	६४. पर्यटन स्तरको होटल बेड				
	५ तारे होटल	होटल संख्या	२६	१८	१९
		बेड संख्या	५३००	४३४५	४४४५
	१-४ तारे होटल	होटल संख्या	२५०	१५०	१६०
		बेड संख्या	२१२५०	१११०९	१२५२२

	हेरिटेज एवम् बुटिक होटल र रिसोर्ट	होटल संख्या	-	१२१	१२८
		बेड संख्या	-	४७५६	५६८१
	अन्य होटल	होटल संख्या	१९९७	प्रदेशमा हस्तान्तरण भएको।	
		बेड संख्या	५९९१०		
	होमस्टे र क्षमता	संख्या	४४९		
		बेड संख्या	१८०५		

प्रमुख नतिजा क्षेत्र	नतिजा सूचक	एकाई	आ.व. २०७९/८० को लक्ष्य	आ.व. २०७८/७९ को प्रगति	आ.व. २०७९/८० को चौथो त्रैमासिकसम्मको प्रगति
४. उच्च र दिगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व	६५. पदमार्ग	कि.मि.	९४१	२०० (ग्रेट हिमालयन ट्रेल सहित)	२१५ (ग्रेट हिमालयन ट्रेल र कल्चरल ट्रेल सहित)
	६६. पहिचान तथा विकास भएका पर्यटकीय गन्तव्यस्थल	संख्या	२२६	७ प्रदेशमा गन्तव्यमा दोस्रो चरणको निर्माण कार्य भइरहेको, ७ वटै प्रदेशमा हिल स्टेशनको रूपमा नयाँ पर्यटकीय गन्तव्य पहिचान र सम्भाव्यता अध्ययन भइ भौतिक निर्माणको काम शुरु, १८१ स्थानीय तहसँगको साझेदारीमा १८१ वटा पर्यटकीय गन्तव्यमा पूर्वाधार विकासका लागि साझेदारी कार्यक्रम अगाडी बढाइएको।	स्थानीय तहसँगको साझेदारीमा सञ्चालित पर्यटन पूर्वाधार साझेदारी कार्यक्रमहरूमध्ये हालसम्म १२ वटा योजना सम्पन्न भएको र ११३ वटा स्थानीय तहहरूमा कार्यप्रगतिका आधारमा रकम निकास गरिएको।

६७. पर्यटन क्षेत्रमा उत्पादित दक्ष जनशक्ति	जना	१५६९०	छठठ (नेपाल पर्यटन बोर्ड ६५१- तारागाउँ विकास समिति ३१७- नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान ७५२- नेपाल पर्वतीय प्रशिक्षण प्रतिष्ठान जम्मा — २२९७	२६४८ (नेपाल पर्यटन बोर्ड ६८४-तारागाउँ विकास समिति २६७६-नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान ७७०-नेपाल पर्वतीय प्रशिक्षण प्रतिष्ठान जम्मा —६७७८
--	-----	-------	--	--

प्रमुख नतिजा क्षेत्र	नतिजा सूचक	एकाई	आ.व. २०७९/८० को लक्ष्य	आ.व. २०७८/७९ को प्रगति	आ.व. २०७९/८० को चौथो त्रैमासिक सम्मको प्रगति
५. सुरक्षित, सभ्य र न्यायपूर्ण समाज	२७. साँस्कृतिक सम्पदाको डिजिटाइजेसन	संख्या	२५०००	६५०००	६००००
	२८. प्रतिलिपि अधिकार संरक्षण	संख्या	२६५०	२६४	३२३

१७। पहिलो प्राथमिकता प्राप्त (P1) कार्यक्रमहरुको वार्षिक प्रगति

सि. नं.	आयोजना/कार्यक्रम	विनियोजित बजेट	प्रगति (%)		प्रगति कम हुनका कारणहरु
			भौतिक	वित्तीय	
१	पुरातात्विक स्थल संरक्षण आयोजना	४१ करोड ३८ लाख	६३.२७	६०.६१	
२	विश्व सम्पदा क्षेत्र संरक्षण आयोजना	७७ लाख	८३.४६	६६.६३	
३	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	१ अर्ब ८२ करोड	५५	९८	
४	पर्यटन पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	१ अर्ब १२ करोड ६८ लाख	९०.५७	७३.३८	

५	पोखरा क्षेत्रीय अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल	४ अर्ब ४० करोड	१०० (निर्माणसम्पन्न)	८२.३३ (समष्टिगत)	(मिति २०७९/१/१७ गते सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यू बाट विमानस्थलको समुद्घाटन भएको)
---	---	----------------	----------------------	------------------	---

१८. दोस्रो प्राथमिकता प्राप्त (P2) कार्यक्रमहरूको वार्षिक प्रगति

सि.नं.	आयोजना/कार्यक्रम	विनियोजित बजेट	प्रगति (%)		प्रगति कम हुनका कारणहरू
			भौतिक	वित्तीय	
६	निजगढ अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल, बारा	७ करोड	पूर्वतयारी सम्बन्धी कार्य (नदी नियन्त्रण र बाउण्डरी फेन्सिङ्ग)	३५.७१	सम्मानित सर्वोच्च अदालतको फैसला बमोजिम नेपाल सरकार समक्ष विज्ञ समूहबाट प्रतिवेदन पेश भएको।
७	पशुपति क्षेत्र विकास कोष	२४ करोड	९०	८८.९५	
८	लुम्बिनी विकास कोष	१ अर्ब ५५ करोड	८६	५२.९४	लुम्बिनी गुरुयोजनाका बाँकी कार्यहरू, भवन, स्युरेज, ट्रेनेज, सडक, रिभर डाइभर्सन, ल्याण्डस्केप एण्ड व्युटिफिकेशन, नहर लगायतका कार्यहरूको दोस्रो फेजको बोलपत्र आव्हान भएकोमा बजेट अभाव हुने देखिएको।

१९. मन्त्रालय र मातहतका निकायहरूको प्रगति

सि.नं.	आयोजना/कार्यक्रम	विनियोजित बजेट	प्रगति (%)		प्रगति कम हुनका कारणहरू
			भौतिक	वित्तीय	
१	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उ. मन्त्रालय	१३ करोड ३० लाख	६५.४०	६८.२०	
२	पर्यटन विभाग	१७ करोड ३३ लाख	९७.१६	९६.४५	
३	पुरातत्त्व विभाग	२ अर्ब २० करोड	६३.२७	९६.४५	
४	राष्ट्रिय अभिलेखालय	३ करोड ६४ लाख	८५.००	८१.७०	

५	राष्ट्रिय संग्रहालय	३ करोड ५६ लाख	७९.४	८०.६३	
६	नेपाल प्रतिलिपि अधिकार रजिष्ट्रारको कार्यालय	१ करोड ६६ लाख	१००	७७.६१	
७	नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान	१४ करोड २५ लाख	९५.०९	१००	
८	नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान	४ करोड ७४ लाख	९४	९६.७३	
९	नेपाल सङ्गीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठान	५ करोड ४६ लाख	९६.१५	९६.८४	
१०	सांस्कृतिक संस्थान	१ करोड ६० लाख	७९	१००	
११	नारायणहिटी दरबार संग्रहालय	१० करोड ८२ लाख	८८.४६	९०.९०	
१२	भाषा आयोग	५ करोड ४३ लाख	९९.२६	९३.०३	
१३	बौद्ध दर्शन प्रवर्द्धन तथा गुम्बा विकास समिति	७ करोड ८५ लाख	९२.९४	८२	
१४	नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान	२ करोड	१००	८८.४९	
१५	नेपाल पर्वतीय प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	३ करोड ६ लाख	९३.५८	९३.५६	
१६	क्षेत्रीय संग्रहालयहरु(कपिलवस्तु)	१ करोड ११ लाख	८९	७१.४२	
१७	जातीय संग्रहालय (गोरखा, मुद्रा र धातुकला संग्रहालय)	२ करोड ८३ लाख	९५	८७.६९	
१८	ऐतिहासिक दरबारहरु (गोरखा, हनुमानढोका, नुवाकोट र पाटन दरबार)	८ करोड १७ लाख	९०	९५.१४	
१९	राष्ट्रिय कला संग्रहालय भक्तपुर	२ करोड २ लाख	७९.१०	८९.१७	
२०	स्मारक संरक्षण तथा दरबार हेरचाह कार्यालय भक्तपुर	१ करोड ५२ लाख	१००	८७	
२१	तारागाउँ विकास समिति	२ करोड	१००	१००	

२०।संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको समष्टिगत प्रगति सारांश

सि. नं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	२०७७/७८ सम्मको अवस्था	२०७८/७९ को सम्मको प्रगति	२०७९/८० को चौथो त्रैमासिक सम्मको प्रगति
१.	प्रति पर्यटक प्रतिदिन खर्च (डलर)	६५	४८ (२०२१)	४०.५ (सन् २०२२)
२.	प्रति पर्यटक औसत बसाई (दिन)	१५.१	१५.५ (२०२१)	१३.१ (सन् २०२२)
३.	सासेक-हवाई यातायात क्षमता अभिवृद्धि आयोजना, गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल (T2) तथा त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल विस्तार तथा स्तरोन्नति (प्रतिशत)	-	-	२४
४.	पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल (प्रतिशत)	८१	९८	१००

५.	सम्पदा पुनःनिर्माण (संख्या)	५८९	६७३	७६०
६.	पर्यटक आगमन (जना)	२,३०,०८५ (सन् २०२०)	१,५०,९६२ (सन् २०२१)	६,१४,८६९ (सन् २०२२)
७.	सञ्चालनमा रहेका विमानस्थल (वटा)	३५	३२	३०
८.	बर्षेभरि सञ्चालन योग्य विमानस्थल (वटा)	३७	३७	३७
९.	रात्रीकालीन उडान सञ्चालनमा आएका विमानस्थल (वटा)	८	८	९
१०.	नेपाल आउने अन्तर्राष्ट्रिय विमान सेवा (वटा)	२७	२२ (२०२१)	२९
११.	पर्यटकस्तरका होटल (संख्या)	१३१३	२८९	१८
१२.	निर्मित नयाँ पदमार्गको लम्बाई (GHT समेत) (कि.मी.)	२२८	२००	२१५

२१। आ.व. २०७९/०८० को गुनासो व्यवस्थापनको स्थिति

गुनासो दर्ता भएको निकाय	जम्मा गुनासो	फछ्यौट संख्या	फछ्यौट प्रतिशत
अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग	२५०	११५	४६
राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र	१७	१०	५८.८
हेलो सरकार	१७	१३	७६.५
जम्मा	२८४	१३८	४८.६

(धन्यवाद)